

UDENRIGSMINISTERIET

Notat til Folketingets Europaudvalg om afgivelse af indlæg i præjudiciel sag for EU-Domstolen C-658/22, *Sąd Najwyższy*

Enhed:

JTEU

Sagsbehandler:

Thomas Svenningsen

Dato:

13-02-2023

Sagsnummer:

2023-6337

Indledning og baggrund

Afdelingen for civile sager ved den polske højesteret (*Sąd Najwyższy*) har ved kendelse af 2. september 2021 forelagt EU-Domstolen tre præjudicielle spørgsmål om fortolkningen af navnlig artikel 2 i traktaten om Den Europæiske Union (TEU) om **retsstatsprincippet**, artikel 19, stk. 1, 2. afsnit TEU om **domstolenes uafhængighed** og artikel 47 i Den Europæiske Unions charter (Chartret) om **adgang til effektive restmidler** og til en **upartisk domstol**.

Spørgsmålene er rejst i en sag, hvor den polske højesteret skal tage stilling til en række spørgsmål vedrørende urimelige kontraktvilkår i indekserede og denominerede låneaftaler. Forud for besvarelsen af disse spørgsmål, har den forelæggende ret (afdelingen for civile sager ved den polske højesteret) imidlertid forelagt tre præjudicielle spørgsmål for EU-Domstolen vedrørende udnævnelsen af en del af de dommere i afdelingen for civile sager ved den polske højesteret, der behandler hovedsagen.

Det *første* spørgsmål angår, hvorvidt EU-retten skal fortolkes således, at en domstol ikke er uafhængig, upartisk og oprettet ved lov, såfremt domstolen i sidste instans – i dette tilfælde den polske højesteret – er sammensat af dommere, der er udnævnt efter en procedure, der strider imod national lovgivning. Den forelæggende ret peger på tre omstændigheder ved proceduren, der er i uoverensstemmelse med polsk lovgivning, herunder bl.a. at Domstolsrådet (*Krajowa Rada Sądownicwa*) har gennemført udnævnelsesproceduren.

Det *andet* spørgsmål angår, hvorvidt EU-retten er til hinder for anvendelsen af nationale bestemmelser, der – under trussel af disciplinære sanktioner i form af afsættelse – forbyder den polske højesteret at foretage domstolsprøvelse af lovligheden af dommerudnævnelser.

Det *tredje* spørgsmål angår, hvorvidt EU-retten skal fortolkes således, at den polske forfatningsdomstols (*Trybunał Konstytucyjny*) dom, der konkluderer, at en dom afsagt af den polske højesteret er uforenelig med den polske forfatning, ikke kan udgøre en hindring for vurderingen af, om den polske højesteret er uafhængig, upartisk og oprettet ved lov.

Kontekst

Den forelagte sag skal ses i lyset af en række sager forelagt af polske domstole og anlagt af Kommissionen vedrørende kerneværdierne om EU's retsstatsprincip og domstolenes uafhængighed, som fastsat i artikel 2 TEU, artikel 19, stk. 1, 2. afsnit, TEU og Chartrets artikel 47.¹

¹ Jf. navnlig dom af 27. februar 2018 i sag C-64/16, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, præmis 43-45, dom af 24. juni 2019 i sag C-619/18, Kommissionen mod Polen, præmis 71-77, dom af 19. november 2019 i de forenede sager C-585/18, C-624/18 og C-625/18, A.K. m.fl., præmis 120-126 samt dom af 15. juli 2021 i sag C-791/19, Kommissionen mod Polen, præmis 58-60.

EU-Domstolen har flere gange dømt Polen for traktatbrud i sager om retsstatsprincippet. Det skete første gang ved Domstolens dom af 24. juni 2019 i sag **C-619/18**, Kommissionen mod Polen om netop den polske højesterets uafhængighed. Senere fulgte dom af 5. november 2019 i sag **C-192/18** om de almindelige domstoles uafhængighed og dom af 15. juli 2021 i sag **C-791/19** om den polske disciplinærordning for dommere. Hertil kommer den verserende sag **C-204/21**, hvor der er afsagt kendelse om midlertidige foranstaltninger, og hvor manglende overholdelse af kendelsen har resulteret i dagbøder på 1 mio. EUR til Polen. I sidstnævnte sag fremsatte generaladvokaten sit forslag til afgørelse den 15. december 2022.

De grundlæggende principper og krav om uafhængighed for nationale dommere er derudover gentaget og uddybet i en række præjudicielle sager, herunder i dom af 19. november 2019 i de forenede sager **C-585/18**, **C-624/18** og **C-625/18**, **A.K.** m.fl. vedr. Domstolsrådet, der ikke anses for at være et organ uafhængigt af den lovgivende og udøvende magt. Dertil kommer sag **C-824/18**, **A.B.** m.fl. om udnævnelse af dommere ved den polske højesteret, sag **C-487/19**, **W.Ż.** om offentlige sager ved den polske højesteret og de forenede sager **C-748 – C-754/19**, **WB** m.fl. om forflyttelse af dommere. I samtlige af disse domme udtaler EU-Domstolen sig kritisk om reformerne og karakteren af det polske domstolssystem.²

Regeringens interesse i den forelagte sag

Det er regeringens opfattelse, at regeringen i tråd med tidligere indlæg i retssager om retsstatsprincippet bør afgive indlæg i den forelagte sag.

Retsstatsprincippet er en hjørnesteen i EU-samarbejdet, som alle medlemslande har tilsluttet sig. Overholdelse af princippet er afgørende for EU's legitimitet og en nødvendig forudsætning for EU's retsorden og et funktionsdygtigt samarbejde inden for unionen.

Deltagelse i sagen skal derudover ses i lyset af, at EU-Domstolens domme vil kunne bidrage til at opretholde presset på den polske regering i relation til overholdelsen af EU's fundamentale retsstatsprincip i både det juridiske spor ved EU-Domstolen og i en bredere politisk kontekst. Ud over retssagerne er bl.a. den igangværende artikel 7 TEU-procedure mod Polen medvirkende til, at dette pres fastholdes.

På linje med argumenterne i regeringens tidligere indlæg³ bør der i det danske indlæg med henvisning til EU-Domstolens domme i tidligere sager om retsstatsprincippet⁴ lægges vægt på vigtigheden af overholdelse af EU-traktatens bestemmelser, herunder de grundlæggende principper om domstolens uafhængighed og retsstatsprincippet. Der bør således lægges vægt på, at artikel 19, stk. 1, 2. afsnit, TEU, der udmønter retsstatsprincippet i artikel 2 TEU, forpligter medlemsstaterne til at sikre domstolens uafhængighed.

² Der verserer tillige de forenede sager C-615/20 og C-671/20, YP m.fl., de forenede sager C-647/21 og C-648/21, D.K. m.fl., sag C-718/21, L.G., sag C-521/21, Rzecznik Praw Obywatelskich, de forenede sager C-181/21 og C-269/21, G. m.fl. samt sag C-225/22, AW, hvor regeringen har afgivet indlæg.

³ Jf. sag C-791/19, Kommissionen mod Polen, forenede sager C-615/20 og C-671/20, YP m.fl., sag C-521/21, Rzecznik Praw Obywatelskich, forenede sager C-647/21 og C-648/21, D.K. m.fl., sag C-718/21, L.G. samt de forenede sager C-181/21 og C-269/21, G. m.fl.

⁴ Jf. dom af 24. juni i sag C-619/18, Kommissionen mod Polen, særlig præmis 42-43 og 71-77, dom af 5. november 2019 i sag C-192/18, Kommissionen mod Polen, præmis 98-112, A.K.-dommen, samt dom af 15. juli 2021 i sag C-791/19, Kommissionen mod Polen.

I forhold til det første spørgsmål, der vedrører betydningen af Domstolsrådets rolle, bør det ligesom i regeringens indlæg i bl.a. sag **C-521/21, Rzecznik Praw Obywatelskich** og de forenede sager **C-181/21 og C-269/21, G. m.fl.** anføres, at der ikke er tale om et uafhængigt organ.⁵ Der bør argumenteres for, at Domstolsrådets rolle i dommerudnævnelsesproceduren sammenholdt med de to andre omstændigheder, som den forelæggende ret fremhæver, bevirker, at der vil være grundlag for at kunne konkludere, at den polske højesteret ikke er en ret, der lever op til kravene i artikel 19, stk. 1, 2. afsnit, TEU, som fortolket af EU-Domstolen, dvs. om en domstol er uafhængig, upartisk og oprettet ved lov.

For så vidt angår det andet spørgsmål bør der ligesom i regeringens skriftlige indlæg i sag **C-225/22, AW**, argumenteres for, at de polske bestemmelser, der – under trussel af disciplinære sanktioner i form af afsættelse – forbyder den polske højesteret at foretage domstolsprøvelse af lovligheden af dommerudnævnelser, er uforenelig med EU-retten.⁶

For så vidt angår det tredje spørgsmål bør der i lighed med regeringens argumentation i både sag **C-225/22** og sag **C-521/22** argumenteres for, at en dom fra den polske forfatningsdomstol, der konkluderer, at en dom afsagt af den polske højesteret er uforenelig med den polske forfatning, ikke afskærer en vurdering af den polske højesterets uafhængighed og upartiskhed.⁷

⁵ Det er bl.a. blevet fastslået af den polske højesteret ved afgørelser af 5. december 2019 og 15. januar 2020 på baggrund af EU-Domstolens fortolkningsbidrag i A.K.-dommen. Det er ligeledes fastslået i domme af 6. maj og 13. maj 2021 afsagt af Polens forvaltningsdomstol på baggrund af EU-Domstolens fortolkningsbidrag i A.B.-dommen. Derudover følger det af EMD's praksis, jf. sagen Reczkowicz mod Polen, de forenede sager Dolinska-Ficek og Ozimek mod Polen samt sagen Advance Pharma mod Polen.

⁶ Jf. regeringens retlige stillingtagen til det første og det andet forelagte spørgsmål i det skriftlige indlæg i sag C-225/22, AW.

⁷ Jf. regeringens retlige stillingtagen til det første og det andet forelagte spørgsmål i det skriftlige indlæg i sag C-225/22, AW, samt regeringens retlige stillingtagen til det andet forelagte spørgsmål i det skriftlige indlæg i sag C-521/21, Rzecznik Praw Obywatelskich.